

HØRINGSFORSA LG

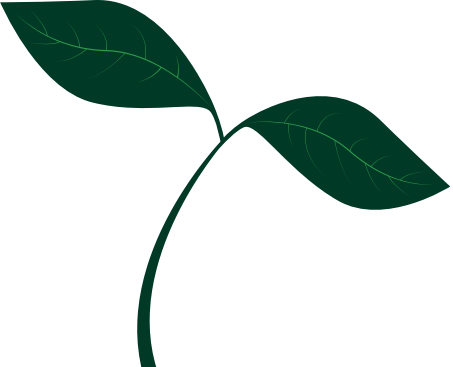
Jordvernstrategi

Brønnøy kommune

2026

Hva er jordvern?

Jordvern er ivaretagelse av dyrka og dyrkbar jord, og jordsmonnet i seg selv. Det sikrer muligheten til å dyrke mat til seg selv og generasjonene fremover. Jordbruk er en arealkrevende næring, og områder egnet for nydyrking er også en begrenset ressurs. I Brønnøy er 3% av landarealet jordbruksareal.

Dyrket mark
Sammenlignet med mange andre land har Norge veldig lite dyrket mark.

NORGE
3 %
dyrket mark

TYSKLAND
47,7 %
dyrket mark

DANMARK
62 %
dyrket mark

*Kilde: Dyrkbar jord og nydyrking, kompensasjon.
Nibio og FN-sambandet*

NASJONALT JORDVERNSMÅL

Det skal ikke omdisponeres men enn 2000 dekar dyrka jord innen 2030

REGIONALT JORDVERNSMÅL

Det skal ikke omdisponeres mer enn 200 dekar dyrka og dyrkbar jord i perioden 2025-2028

Føringer for jordvernet

Kommuneplanens samfunnsdel er det overordnede styringsdokumentet for kommunens fysiske utvikling i et langsiktig perspektiv. Her gis føringer for arealdisponering og kommunens arealplaner. Herunder skal arealplanleggingen sikre ressursgrunnlaget for naturbasertenæringer, og naturressurser som jordbruksareal, skal sikres mot nedbygging.

Kommuneplanens arealdel er det overordnede styringsdokumentet for bruk av kommunens arealer. Jordbruksarealer faller inn under kategorien LNFR (landbruk-, natur, friluftsliv og reindriftsområder), noe som i seg selv skal forhindre nedbygging.

Jordbruket i Brønnøy

I 2025 var det 86 foretak som driftet 30 208 dekar jordbruksareal. De benyttes i all hovedsak til å dyrke grovfôr til sau, melke- og kjøttproduksjon fra storfe eller som beite til de samme dyra. Det er også foretak som driver med kjøttproduksjon fra gris og egg fra verpehøns. De er avhengig av jordbruksareal som spredeareal til husdyrgjødsel.

Andel jordbruksareal i drift har vært stabilt de to siste tiårene, men over samme periode er antall drivere redusert med 80 foretak.

Beregninger fra NIBIO viser at jordbruket i Brønnøy har en verdiskaping på 83,3 millioner, og er med dette Nordlands andre største jordbrukskommune, kun forbigått av Sømna. Brønnøy er også kommunen i Nordland med nest størst verdiskaping fra storfekjøtt og melkeproduksjon.

Fulldyrka og overflatedyrka jord kan høstes maskinelt og er grunnlaget for vinterfôr for drøvtyggere. 76% av maskinelt høstbart jord er i bruk, mens resterende antas å være ute av drift. Årsakene kan være mange, men typisk er det små jordlapper som er mindre kostnadseffektive. Leiejord kan være mindre attraktivt å vedlikeholde med grøfting og drenering uten langsiktige leieavtaler. Leiejordandelen i Brønnøy er 49%.

I 2025 var NIBIO i Brønnøy for å kartlegge kvaliteten på deler av jordbruksarealene. Det er foreløpig ikke kartlagt nok til at det kan lages representativ statistikk på kommunenivå. De områdene som er kartlagt vurderes fra svært god til mindre god. Dette kan brukes som et verktøy i kommunens arealplanlegging hvor jordbruksareal vurderes omdisponert og/eller omregulert.

Beite er en vesentlig del av fôrgrunnlaget på våren og sommeren. I 2025 var det nesten 1300 kyr og 2500 sauer som beitet i kommunen. Legger man til kalver, ungdyr og lam blir det langt flere. Mange av de samme dyra slippes også på utmarksbeite. Virtuelle gjerder gir enklere tilgang, og bidrar i tillegg til å holde vegetasjon nede som vi kan se i populære turområder som f.eks. Skarsåsen, Svarthopen og Sæterfjellet.

I 2023 startet SHL et omfattende kartleggingsprosjekt av jordbruksarealene i tilknytning til kontroll og oppfølging av driveplikt. Dette innebar bl.a. å kreve 10-årig leieavtale på leiejord for langsiktig sikkerhet for leietaker, samt kartlegging av areal som er ute av drift. Kunnskapsformidling om Jordlovens presiseringer drundt driveplikt har også vært viktig for bevisstgjøring hos eiere av landbrukseiendom uten egen drift.

Det er kartlagt 15 567 daa dyrkbar jord per 2025. 54% av disse bør ikke dyrkes opp etter dagens lovverk - vi snakker hovedsakelig om myr. Flere områder, bl.a. Torget, Nordhus og Skogmo, har lite dyrkbar jord. I Velfjorden er det mer dyrkbart areal totalt, men de er fordelt på mange små arealer. Oppdyrking er kostbart og når alle faktorer vurderes totalt har kommunen langt færre dekar som er realistisk å dyrke opp.

Jordbruksareal opprettholdes i arealplan med arealformål LNFR. Ca 1000 dekar dyrka jord er regulert til annet formål enn landbruk. En omregulering trenger ikke være til hinder for at jordbruk kan skje. Eksempelvis er flyplassen regulert med formål om akkurat dette, og likevel er jorda der i drift. Omregulerte jordbruksareal vanskeliggjør likevel langsiktige utsikter for leietakeres drift.

I Brønnøy skal dyrka jord brukes til matproduksjon og bevares som en langsiktig beredskapsressurs

Sikre langsikt vern av dyrka og dyrkbar jord

- Restriktiv behandling av omdisponering og fradeling av dyrka og dyrkbar jord
- Dokumentasjon på alternativvurderinger utenom jordbruksareal ved søknader om utbygging
- Økonomiske pålegg ved bruk av dyrka og dyrkbar jord
- Driveplikt skal følges også på omregulerte områder som ikke enda er tatt i bruk

Aktiv drift av jordbruksareal

- Driveplikt skal praktiseres strengt
- Krav om langsiktige jordleieavtale for å sikre langsiktig trygghet for drivere
- Aktive bruk bør i størst mulig grad eie jorda selv
- Tilrettelegging for beite i områder hvor tradisjonell jordbruksdrift er vanskelig
- Oppretting av jordbank for oversikt over tilgjengelige jordbruksareal i kommunen

Forutsigbar og kunnskapsbasert arealforvaltning

- Jordsmonnkartlegging skal brukes aktivt som del av saksbehandling og arealplanlegging der det er relevant
- Planvask av regulerings- og arealplaner og tilbakeføring av jordbruksareal der det er hensiktsmessig
- Byvekst skal skje hovedsaklig gjennom fortetting
- Landbrukets egen nedbygging skal vurderes kritisk, og kommunen bør anbefale alternativ plassering der det er aktuelt

Jordbruket skal styrkes

- Vedlikeholde og videreutvikle tjenestene fra Sør-Helgeland Landbrukskontor til aktive og nye drivere
- Kunnskapsformidling om jordbrukets viktighet for kommunens politikere, administrasjon og innbyggere
- Sør-Helgeland Landbrukskontor brukes som faginnstans ved vurderinger av jordvernet
- Sentrumsnært jordbruksareal uten drivere kan tilbys til urban dyrking i samarbeid med grunneier

**Si takk for
maten til en
bonde!**

